The background of the slide is composed of several overlapping geometric shapes in various colors: dark purple, orange, yellow, green, blue, and light purple. These shapes create a modern, abstract design.

Studying medicine is
like true love..
You suffer, fail, learn,
fail again, fight and grow,
but you never want to let go.

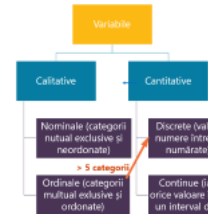
STATISTICĂ DESCRIPTIVĂ VARIABLE CANTITATIVE

Sorana D. Bolboacă

Despre ...

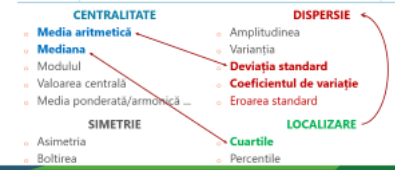
Obiective educaționale

- Indicatori statistici de sumarizare a datelor cantitative: centralitate, dispersie, localizare, simetrie și boltire
- Sumarizarea grafică: graficul de distribuție (histograma și cutia cu mustați), graficul de asociere (scatter)
- Ce raportăm în funcție de tipul variabilei ...

INDICATORI STATISTICI DESCRIPTIVI

STATISTICA EȘANTIONULUI = ESTIMATOR PUNCTUAL AL PARAMETRULUI POPULAȚIEI

Indicatori de centralitate

o Statistica eșantionului = estimator punctual al parametrului populației

- Media aritmetică
- Mediana
- Modulul
- Media ponderată
- Valoarea centrală

Indicatori de dispersie

- Amplitudinea
- Variația
- Deviația standard
- Eroarea standard
- Coeficientul de variație

Varabilitate vs. Diversitate

Indicatori de localizare (dispersie): cvartile

$IC = Q_3 - Q_1$
unde Q_3 = cvartila 3 (percentila 75%), Q_1 = cvartila 1 (percentila 25%)
 IC = intervalul cvartilic

Măsură a dispersiei pentru 50% din datele de mijloc.

Indicatori de simetrie și boltire

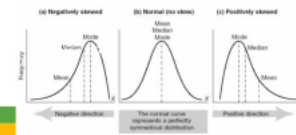
Interpretarea – aplicată populației

Asimetria < -1 sau $> +1$ → distribuție înalt asimetrică

Asimetria < -1 → asimetrie la stânga / pozitivă

Asimetria $> +1$ → asimetrie la dreapta / negativă

SKEW
SKEW.P

Tipuri de grafice

Histograma
1 variabilă cantitativă
(distribuție)

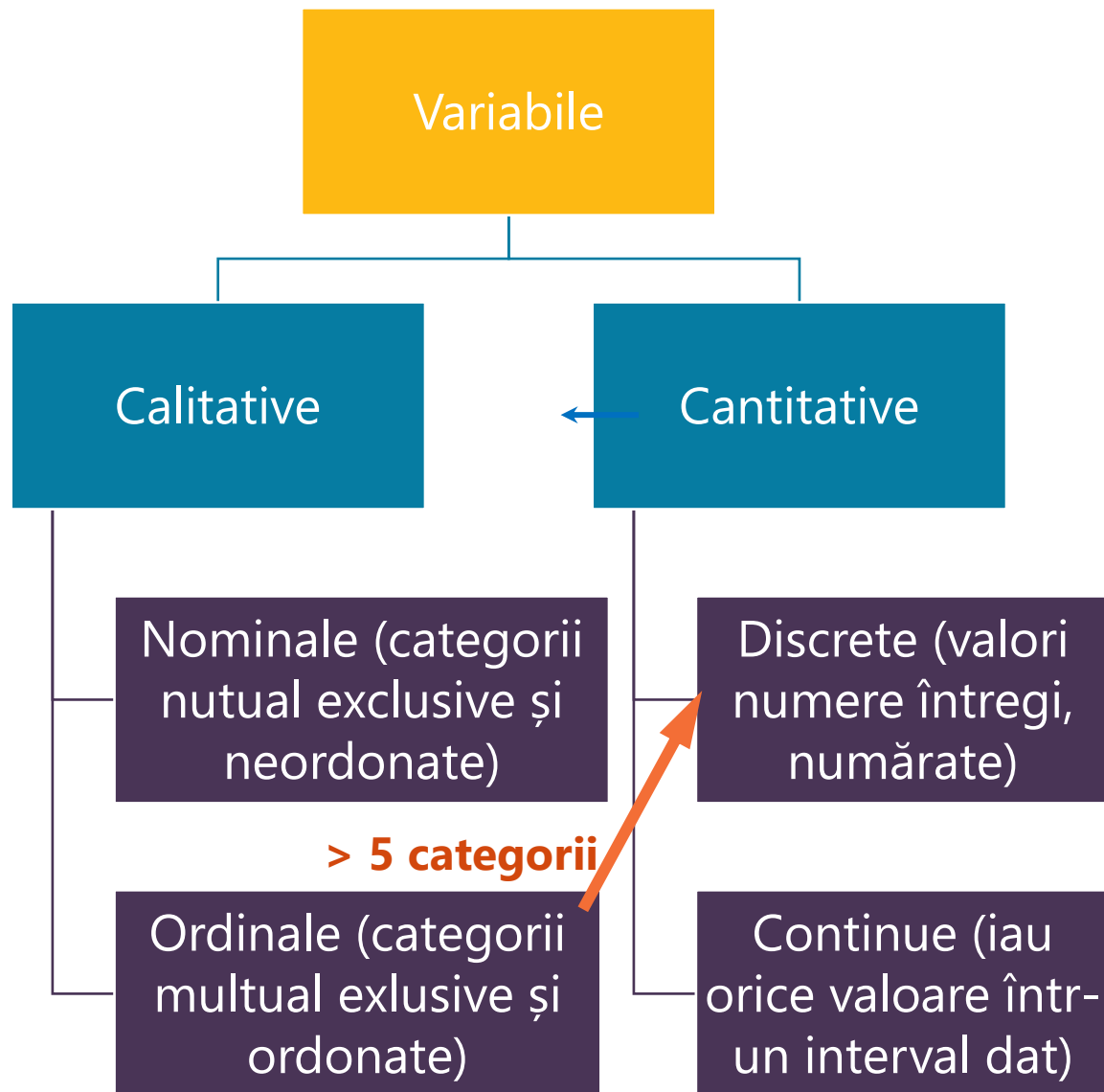
Cutia cu mustați
1 variabilă cantitativă +
1 variabilă de grupare
(nominală sau ordinală)
(distribuție)

Nor de puncte
2 variabile cantitative
(asociere / relație)

Obiective educaționale

- Indicatori statistici de sumarizare a datelor cantitative: centralitate, dispersie, localizare, asimetrie și boltire
- Sumarizarea grafică: graficul de distribuție (histograma și cutia cu mustăți), graficul de asociere (scatter)
- Ce raportăm în funcție de tipul variabilei ...

INDICATORI STATISTICI DESCRIPTIVI

STATISTICA EȘANTIONULUI = ESTIMATOR PUNCTUAL AL PARAMETRULUI POPULAȚIEI

CENTRALITATE

- **Media aritmetică**
- **Mediana**
- Modulul
- Valoarea centrală
- Media ponderată/armonică ...

SIMETRIE

- Asimetria
- Boltirea

DISPERSIE

- Amplitudinea
- Varianța
- **Deviația standard**
- **Coeficientul de variație**
- Eroarea standard

LOCALIZARE

- **Cuartile**
- Percentile

Indicatori de centralitate

- o Statistica eșantionului = estimator punctual al parametrului populației

Media aritmetică

Mediana

Modulul

Media ponderată

Valoarea centrală

Indicatori de centralitate

AVERAGE

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

MEDIAN

Eșantion → statistica

Impar (3, 5, 7 ...)

$$Me = X_{\frac{n+1}{2}}$$

$$\mu = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$$

Populație → parametru

Par (2, 4, ...)

$$Me = \frac{X_{\frac{n}{2}} + X_{\frac{n}{2}+1}}{2}$$

Modulul: cea mai frecventă observație a seriei

MODE=MODE.SNGL   MODE.MULT

Indicatori de centralitate

Scorurile obținute la examenul practic de o grupă de 11 studenți:

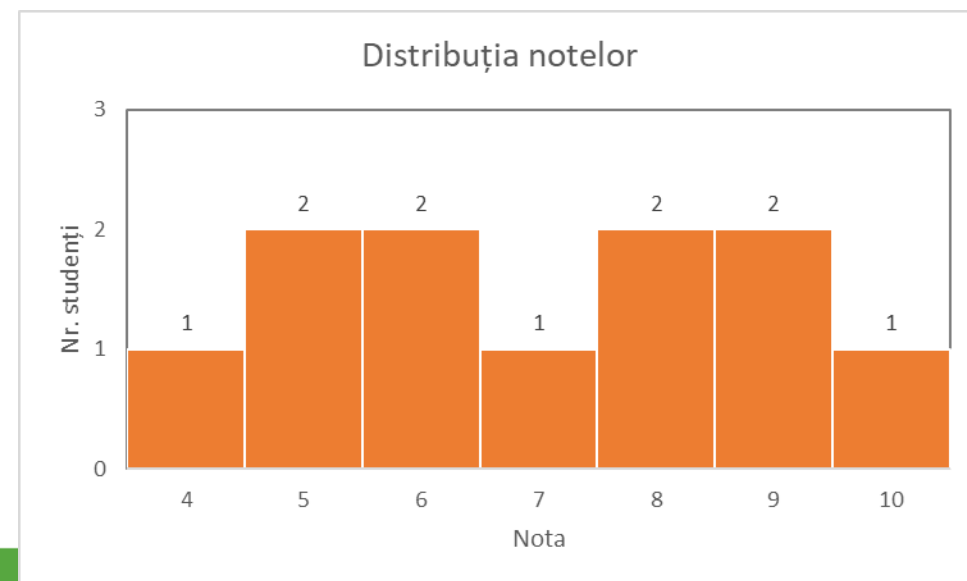
4, 9, 5, 8, 6, 7, 9, 10, 8, 6, 5

Media aritmetică = $(4+9+5+8+6+7+9+10+8+6+5)/11 = 7$

Modulul: 5, 6, 8, 9 → serie multimodală

Mediana: 4, 5, 5, 6, 6, 7, 8, 8, 9, 9, 10

- n (volumul eșantionului) = 11
- $Me = X_{(n+1)/2} = X_6 = 7$

Indicatori de centralitate

Scorurile obținute la examenul practic de o grupă de 12 studenți:

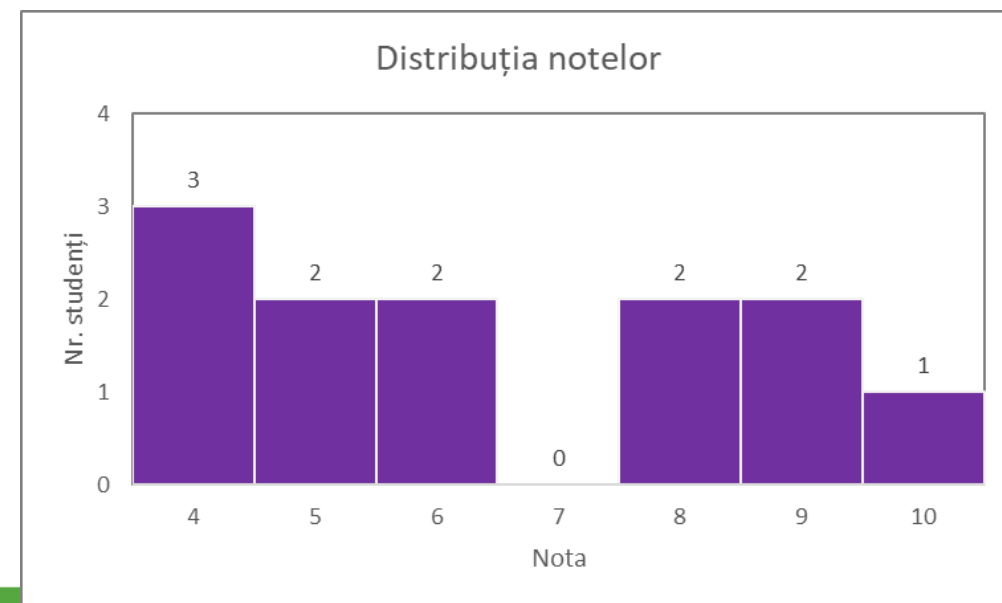
4, 9, 5, 8, 6, 4, 9, 10, 8, 6, 5, 4

Media = $(4+9+5+8+6+4+9+10+8+6+5+4)/12 = 6.5$

Modulul: 4 → serie unimodală

Mediana: 4, 4, 4, 5, 5, 6, 6, 8, 8, 9, 9, 10

- n (volumul eșantionului) = 12
- $Me = (X_{n/2} + X_{n/2+1})/2 = (X_6 + X_7)/2 = (6+6)/2 = 6$

Indicatori de centralitate

Media ponderată

$$m_x = \frac{\sum_{i=1}^n w_i x_i}{\sum_{i=1}^n w_i}$$

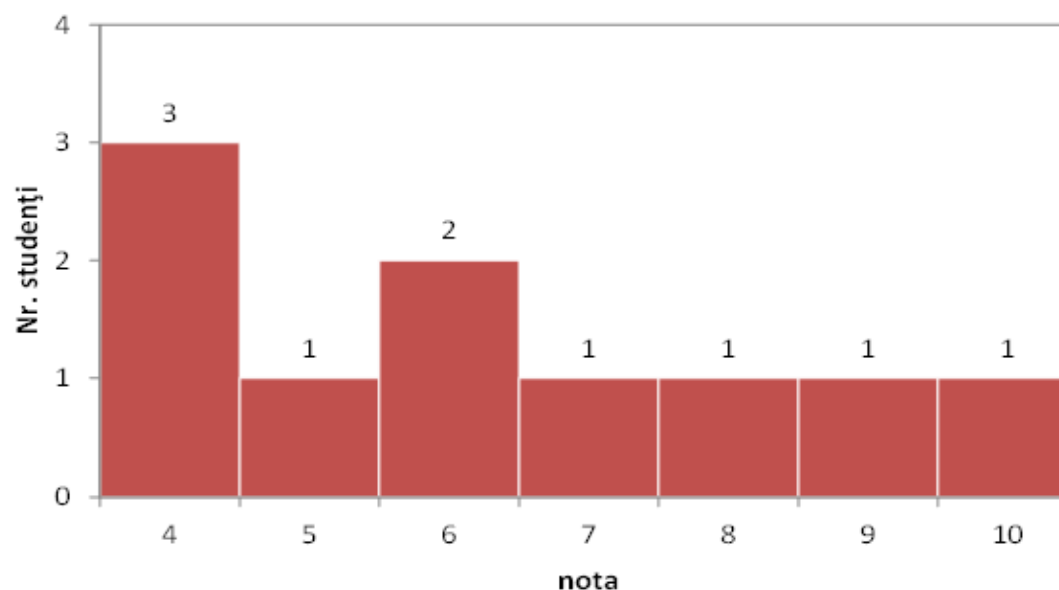
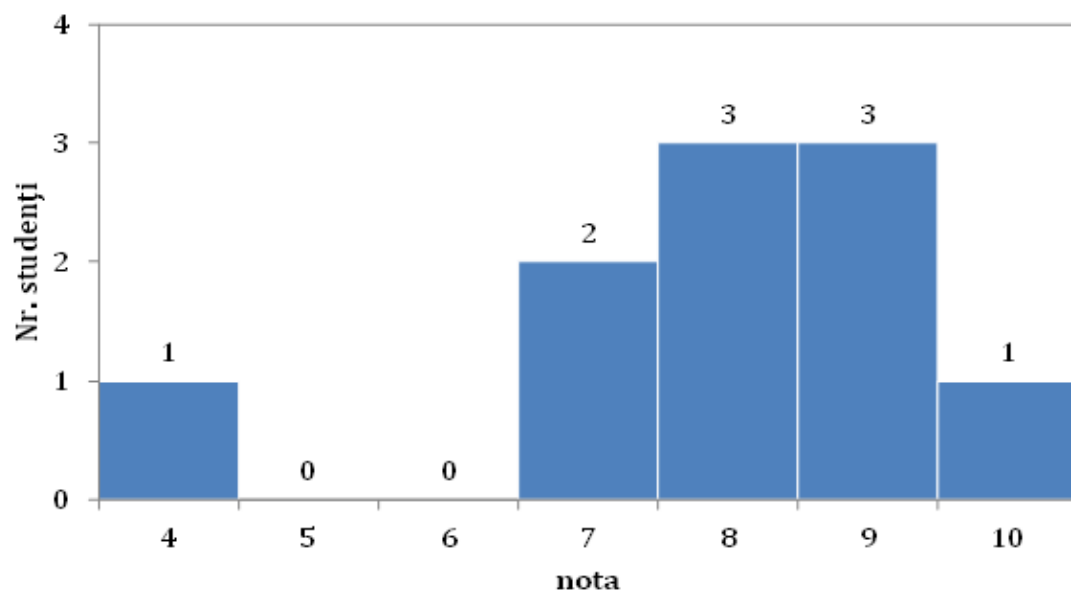
$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

Credits	6	7	6	4	2	2	2	2		
ID	Anatomie	Biofizică	Biologie celulară	Biostatistică și informatică medicală	Psihologie	Etică medicală	Comunicare medicală	Opțional	Mean	WMean
1	9	7	6	8	9	10	10	10	8.6	8.0
2	5	6	7	5	10	6	8	8	6.9	6.4
3	10	8	6	5	5	7	7	9	7.1	7.4
4	6	8	6	6	9	10	8	10	7.9	7.3
5	8	6	5	7	6	10	6	9	7.1	6.8
6	8	5	8	10	6	8	8	5	7.3	7.3
7	6	6	6	8	5	10	10	8	7.4	6.8
8	8	10	6	5	8	10	10	6	7.9	7.8
9	9	6	10	9	9	6	9	6	8.0	8.1
10	9	8	9	9	9	8	7	7	8.3	8.5
11	8	10	7	7	5	9	6	5	7.1	7.7
12	7	10	6	8	7	7	10	5	7.5	7.7
13	10	6	6	6	8	6	10	8	7.5	7.3
14	6	9	9	5	9	9	9	8	8.0	7.8
15	9	7	8	5	8	9	5	5	7.0	7.3

Media aritmetică este un caz special al mediei ponderate (W_i , ponderi egale).

Indicatori de centralitate

Valoarea centrală = $(x_{\min} + x_{\max})/2$

Indicatori de centralitate

Denumire	Avantaj	Dezavantaj
Media	Utilizează toate datele Ușor de aplicat	Influențată de valori extreme Nerepresentativă dacă datele nu au o distribuție simetrică
Mediana	Nu e influențată de valori extreme Neinfluențată de asimetria datelor	Ignoră majoritatea datelor din serie
Modulul	Aplicabil și variabilelor calitative	Ignoră majoritatea datelor din serie
Media geometrică	Aplicabilă datelor asimetrice spre dreapta	Adecvată dacă logaritmarea datelor produce o distribuție normală
Media ponderată	Cuantifică importanța relativă a fiecărei observații	Ponderile trebuie să fie cunoscute sau estimate

Indicatori de dispersie

Amplitudinea

Variația

Deviația standard

Eroarea standard

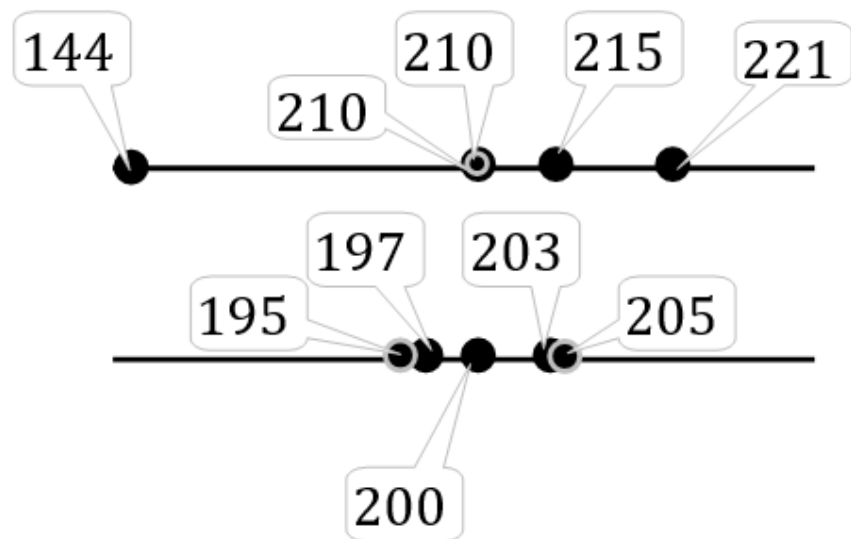
Coeficientul de variație

Variabilitate vs. Diversitate

Indicatori de dispersie

Dispersie relativ la indicatorul de centralitate

Datele sunt cu atât mai dispersate cu cât valorile seriei sunt mai diferite unele față de altele!

Colesterol (mg/dL) – Metoda I

Colesterol (mg/dL) – Metoda II

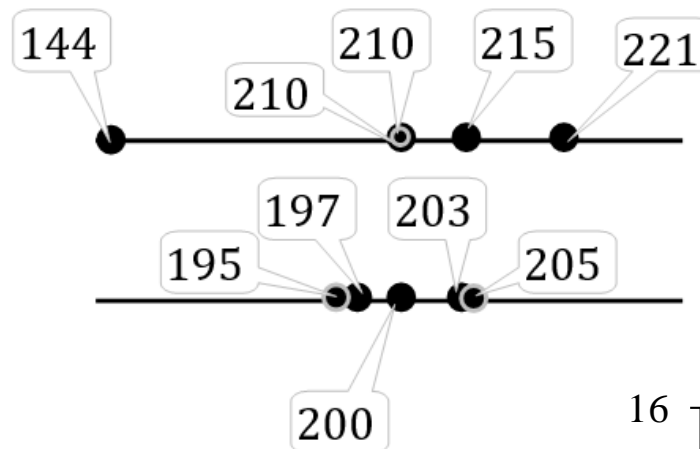
Care din cele două metode e mai precisă?

Indicatori de dispersie: Amplitudinea

$$A = X_{\max} - X_{\min}$$

Metoda 1: $A = 221 - 144 = 77$

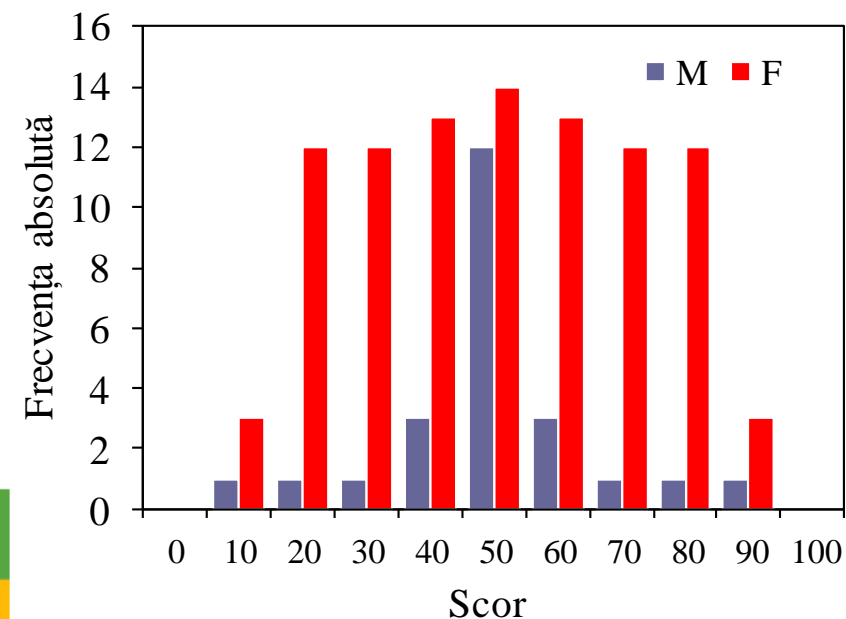
Metoda 2: $A = 205 - 195 = 10$

Colesterol (mg/dL) – Metoda I

Colesterol (mg/dL) – Metoda II

- Consideră exclusiv valorile extreme
- Nu oferă informații cu privire la distribuția datelor între valorile extreme

Indicatori de dispersie: Media deviației

Metoda 1

Media abaterii de la medie = 22,4

Media abaterii de la mediană = 16,4

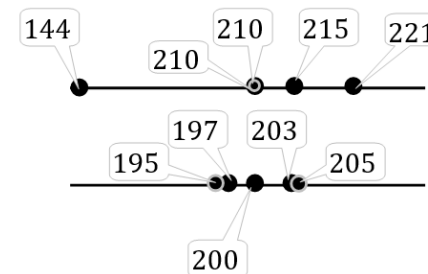
$$\frac{\sum_{i=1}^n |x_i - \bar{X}|}{n}$$

Metoda 2

Media abaterii de la medie = 3,2

Media abaterii de la mediană = 3,2

$$\frac{\sum_{i=1}^n |x_i - Me|}{n}$$

Colesterol (mg/dL) – Metoda I

Colesterol (mg/dL) – Metoda II

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2}{n}$$

$$S^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2}{n-1}$$

Variația eșantionului

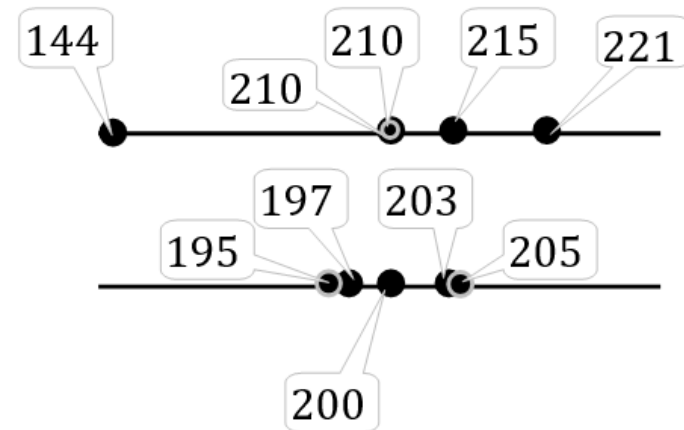
Variația de eșantionare / VARIANȚA

Indicatori de dispersie: Media deviației

Rădăcina pătratică a variației: s

Abaterea standard sau deviația standard (de eșantionare): S

Colesterol (mg/dL) – Metoda I

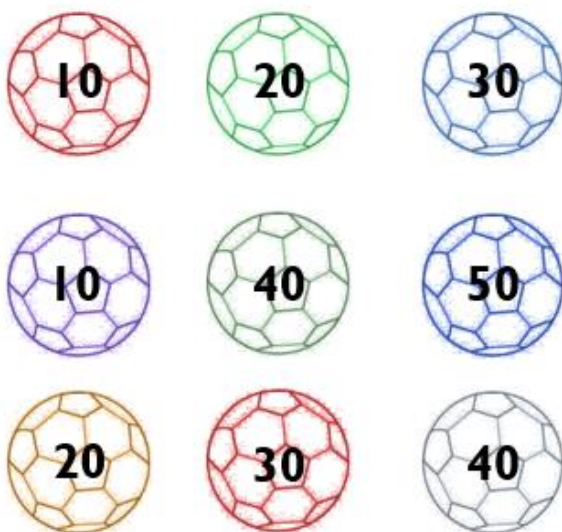
Colesterol (mg/dL) – Metoda II

	metoda 1	metoda2
	144	195
	210	197
	210	200
	215	203
	221	205
media	200	200
mediana	210	200
var	1000.5	17
stdev	31.63	4.12

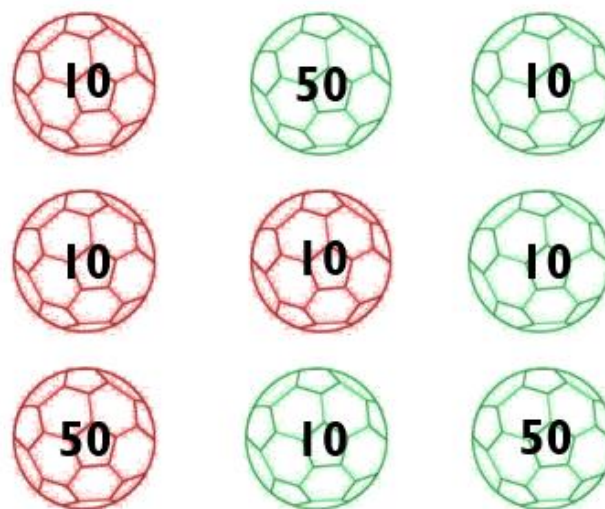
Indicatori de dispersie: Variabilitate vs. Diversitate

1. Care din grupurile de mai jos prezintă o compoziție a culorilor mai diversă?
2. Care din grupurile de mai jos prezintă o variabilitate mai mare a orelor de utilizare?

Grup 1

Grup 2

Grup 1 → $s = 15,81$

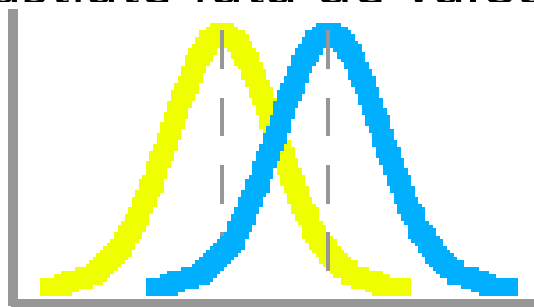
Grup 2 → $s = 21,91$

Indicatori de dispersie: deviația standard

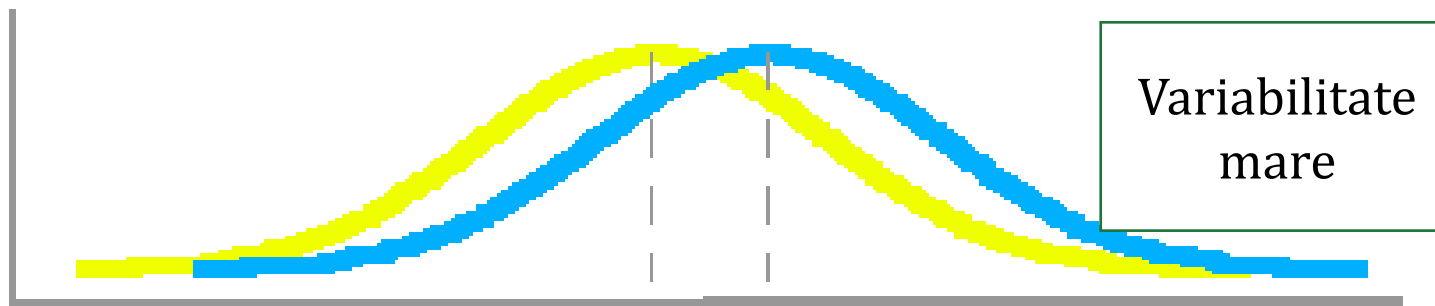
↓ s → datele seriei au valori apropiate de ale mediei (variabilitate mică)

↑ s → datele seriei sunt împrăștiate față de valoarea medie (variabilitate mare)

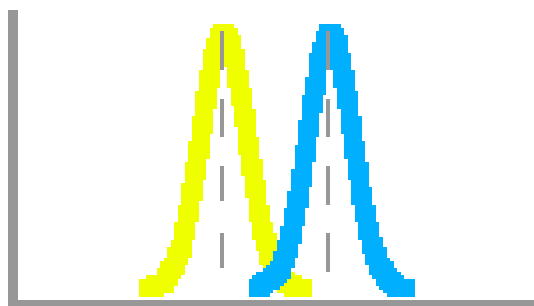
Variabilitate
medie

Variabilitate
mare

Variabilitate
mică

Indicatori de dispersie: eroarea standard

SEM = standard error of the mean

Indicator al acurateții mediei aritmetice: $SEM = s/\sqrt{n}$

Relație invers proporțională dintre volumul eșantionului și SEM

Utilizat în statistica inferențială (intervalul de încredere)

Indicatori de dispersie: variația și deviația standard

Populație → Parametrul

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \mu)^2}{N}$$

VAR.P

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \mu)^2}{N}}$$

STDEV.P

Eșantion → Statistica

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2}{n - 1}$$

VAR.S = VAR

$$s = \sqrt{s^2} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

STDEV.S=STDEV

Indicatori de dispersie: CV (coeficientul de variație)

Dispersie relativă

Nu are unitate de măsură

Se calculează doar pentru variabilele cantitative de tip rație/raport (valori pozitive)

Compararea variabilității a două populații când unitățile de măsură sunt diferite (mg/dL vs mmol/L – colesterol)

$$CV(\%) = \frac{s}{\bar{X}} \times 100$$

$$CQV(\%) = \frac{(Q_3 - Q_1)}{(Q_3 + Q_1)} \times 100$$

Omogen

CV < 10%

Relative omogen

10% ≤ CV < 20%

Relativ eterogen

20% ≤ CV < 30%

Eterogen

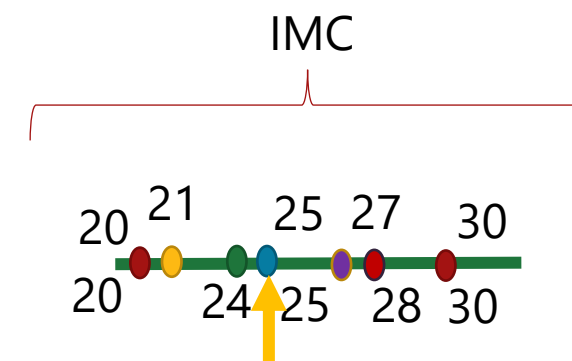
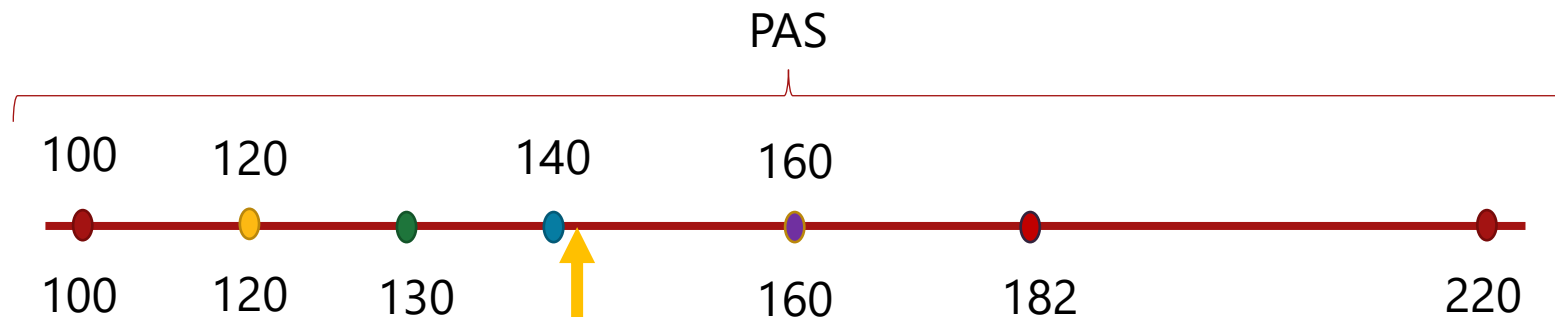
CV ≥ 30%

Indicatori de dispersie: CV

Se dorește evaluarea variabilității presiunii arteriale sistolice (PAS) comparativ cu cea a indicelui de masă corporală (IMC). Datele aparținând la 10 subiecți sunt redată în tabelul de mai jos:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
PAS (mmHg)	220	182	100	130	120	100	140	160	120	160
IMC (kg/m ²)	28	30	21	27	25	20	30	25	24	20

- PAS: $CV(\%) = 36,58/144 \times 100 = 25,40$
- IMC: $CV(\%) = 3,8/25 \times 100 = 15,20$

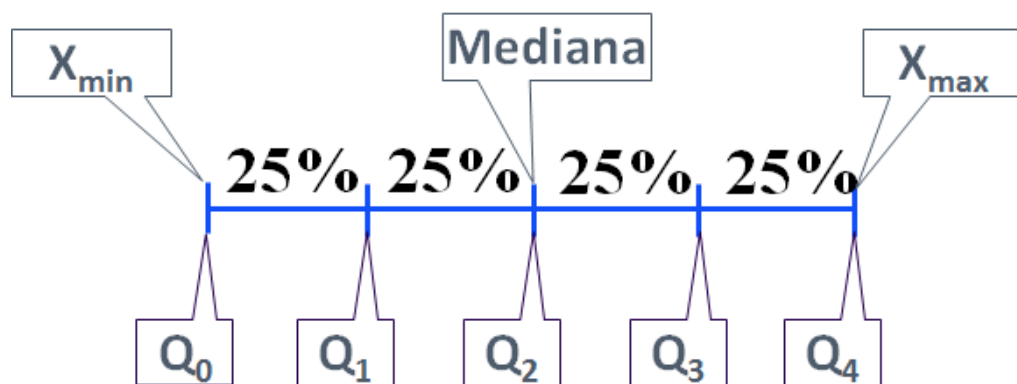
Indicatori de localizare (dispersie): cvartile

$$IC = Q_3 - Q_1$$

unde Q_3 = cuartila 3 (percentila 75%), Q_1 = cuartila 1 (percentila 25%)

IC = intervalul cuartilic

Măsură a dispersiei pentru 50% din datele de mijloc.

QUARTILE.EXC

QUARTILE.INC

QUARTILE = QUARTILE.INC

Indicatori de localizare (dispersie): cuartile

Variabila:
note la
examenul
practic

x_1	9
x_2	6
x_3	4
x_4	9
x_5	4
x_6	8
x_7	8
x_8	9
x_9	7
x_{10}	4
x_{11}	10
x_{12}	10

Ordonare

	A	B
1	x_{10}	4
2	x_3	4
3	x_5	4
4	x_2	6
5	x_9	7
6	x_6	8
7	x_7	8
8	x_1	9
9	x_4	9
10	x_8	9
11	x_{11}	10
12	x_{12}	10

Me=8

$$Q_3 - Q_1 = 9 - 5.5 = 3.5$$

$$A = 10 - 4 = 6$$

$$Me = [X_{12/2} + X_{(12/2+1)}] / 2 = (X_6 + X_7) / 2 = (8 + 8) / 2 = 8$$

Formule Excel:

(Mediana) Me:

$$= \text{MEDIAN}(B1:B12)$$

(Intervalul dintre cvartila 3 și 1)

IC:

$$= \text{QUARTILE}(B1:B12, 3) - \text{QUARTILE}(B1:B12, 1)$$

(Amplitudinea) A:

$$= \text{MAX}(B1:B12) - \text{MIN}(B1:B12)$$

Indicatori de localizare (dispersie): cuartile

	A	B
1	X_{10}	4
2	X_3	4
3	X_5	4
4	X_2	6
5	X_9	7
6	X_6	8
7	X_7	8
8	X_1	9
9	X_4	9
10	X_8	9
11	X_{11}	10
12	X_{12}	10

Me=8

$$Q_3 - Q_1 = 9 - 5.5 = 3.5$$

$$A = 10 - 4 = 6$$

Q1: 25% din studenți au note < 5.5

Q3: 75% din studenți au note ≤ 9

IC: 50% din studenți au note care nu diferă una față de alta cu mai mult de 3,5 puncte

A: Diferența dintre nota maximă și nota minimă a fost de 6 puncte

Indicatori de dispersie

Estimator	Avantaj	Dezavantaj
Amplitudinea	Ușor de calculat	Utilizează doar datele a două observații Influențată de valori extreme Tinde să aibă valoare mai mare odată cu creșterea volumului eșantionului
IC	Neafectată de valorile extreme Independentă de volumul eșantionului Adecvată pentru date cu distribuție asimetrică	Dificil de calculat Neadekvată pentru eșantioane mici Utilizează doar două observații
Variația	Utilizează toate datele seriei statistice	Influențată de valorile extreme Neadekvată pentru datele asimetrice
Deviația standard	Utilizează toate datele seriei statistice Unitatea de măsură este identică cu cea a datelor brute Se interpretează ușor	Influențată de valorile extreme Neadekvată pentru datele asimetrice
CV	Independent de unitățile de măsură Permite compararea serilor statistice cu diferite unități de măsură	Media aproape de zero → CV se apropie de infinit fiind sensibil la modificări mici ale mediei

Indicatori de simetrie și boltire

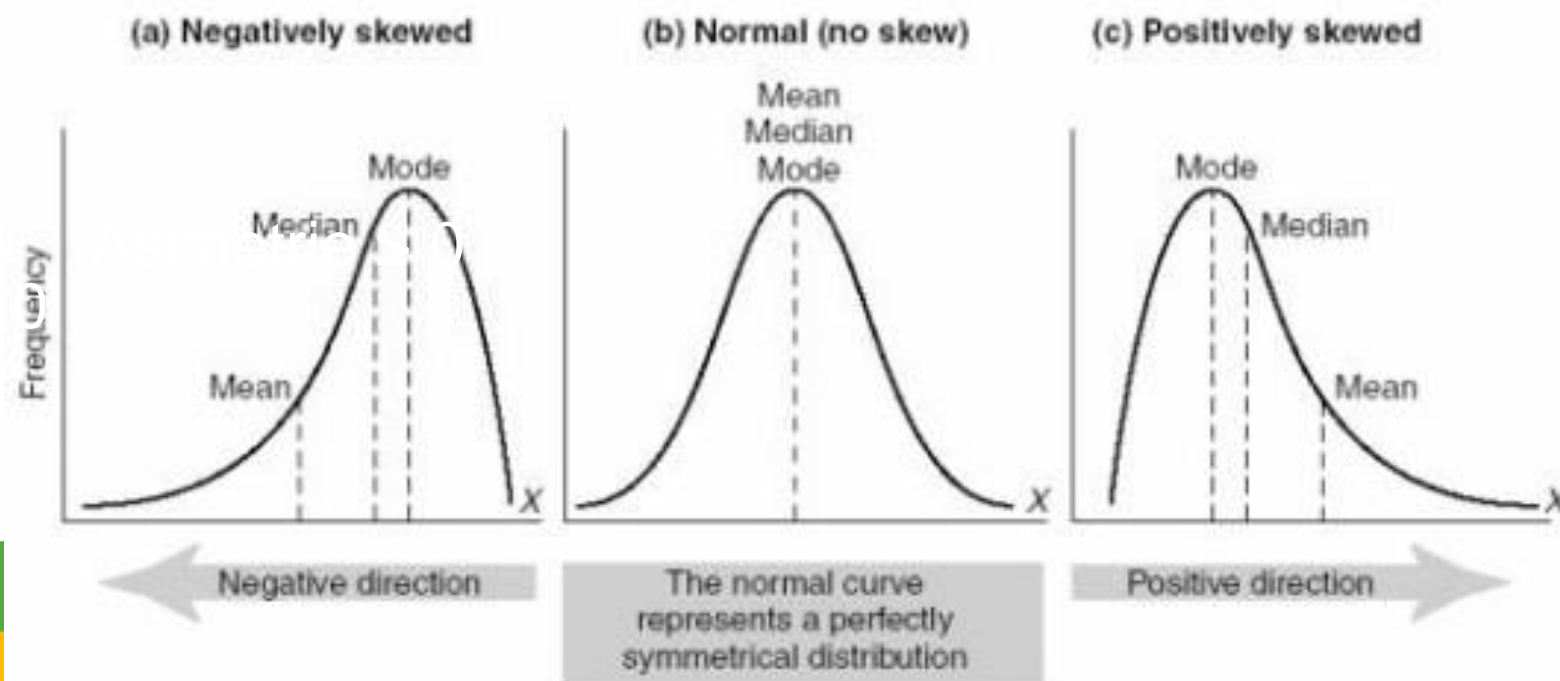
Intepretarea – aplicată populației

Asimetria < -1 sau $> +1 \rightarrow$ distribuție înalt asimetrică

Asimetria $< -1 \rightarrow$ asimetrie la stânga / pozitivă

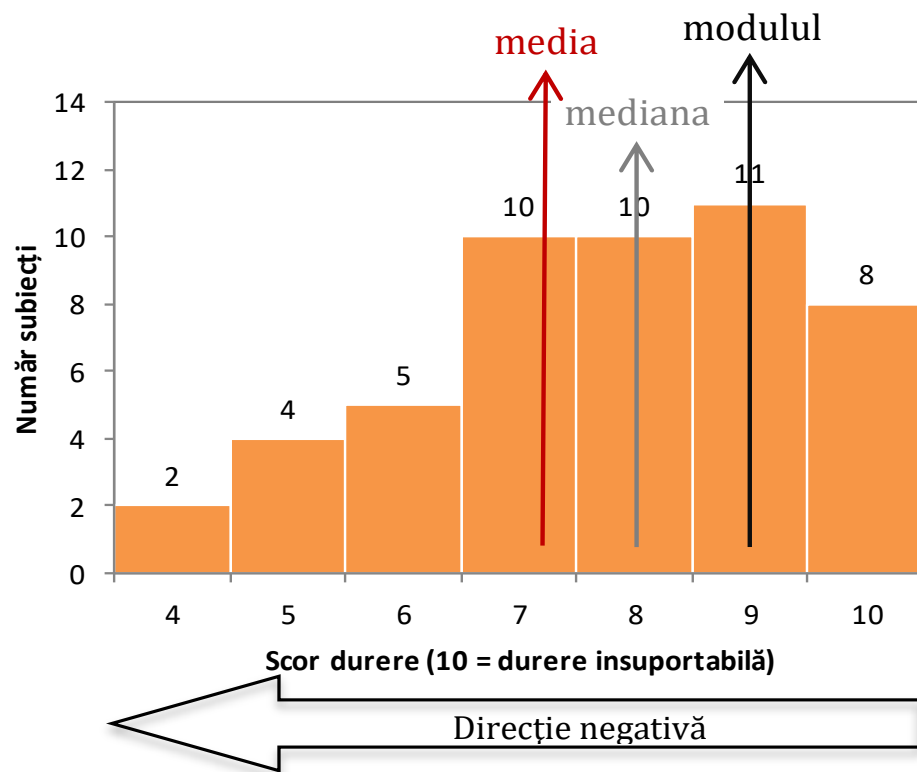
Asimetria $> +1 \rightarrow$ asimetrie la dreapta / negativ

SKEW
SKEW.P

Indicatori de simetrie și boltire

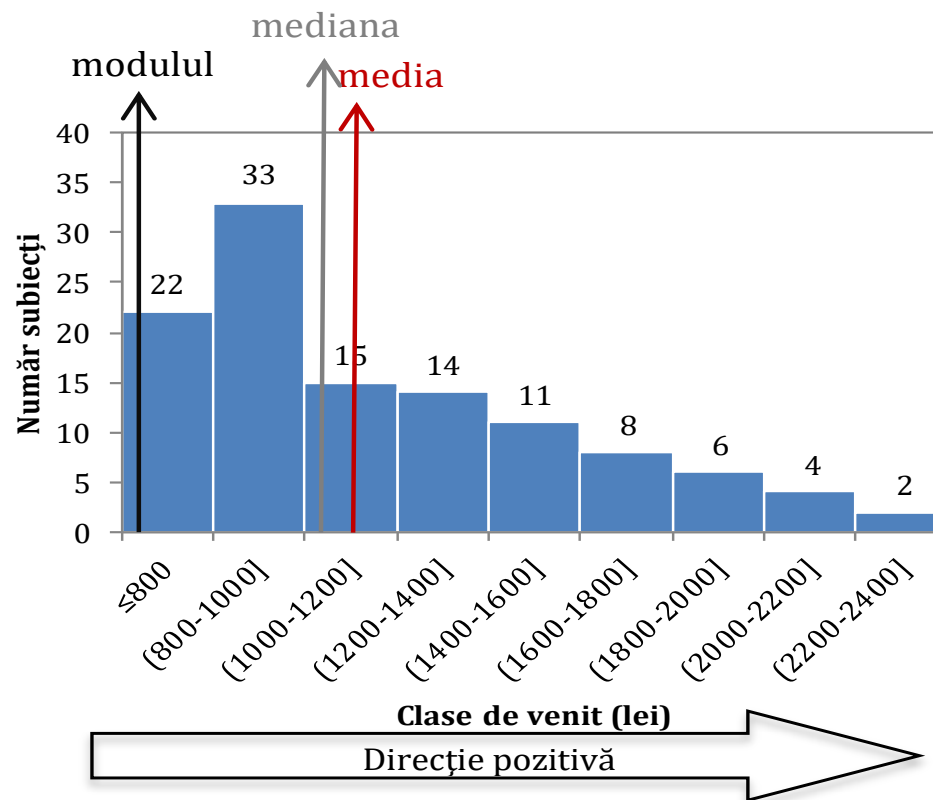
$$\text{SKEW}(\text{array}) < -1$$

Asimetrie la stânga

Modulul > Mediana > Media

$$\text{SKEW}(\text{array}) > 1$$

Asimetrie la dreapta

Modulul < Mediana < Media

Indicatori de simetrie și boltire

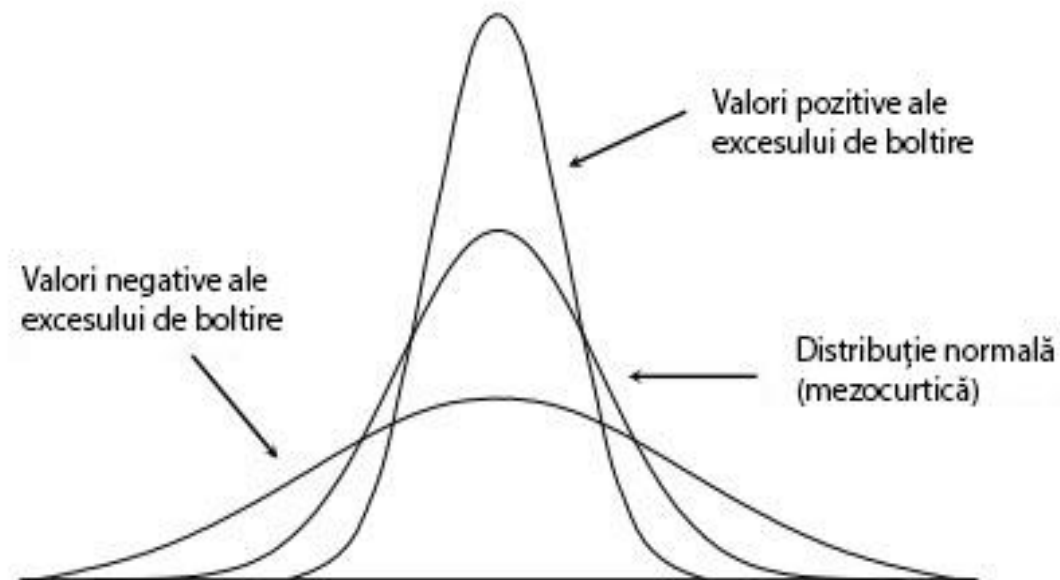
Distribuția normală are boltirea în jurul valorii 3.

Excesul de boltire (funcția KURT) =
(Boltire – 3)

Distribuția normală: boltirea $\cong 3$ (excesul de boltire $\cong 0$) $\rightarrow$ mezocurtic

Distribuția cu boltirea < 3 (excesul de boltire < -1) $\rightarrow$ platicurtică (aplatizată)

Distribuția cu boltirea > 3 (excesul de boltire > 1) $\rightarrow$ leptocurtică (ascuțită)

KURT

Indicatori de simetrie

Examinarea simetriei unei distribuții cu ajutorul cuartilelor

$Q_2 - Q_1 \approx Q_3 - Q_2$ ($\approx$ aproape egal) $\rightarrow$ distribuția este aproximativ simetrică

$Q_2 - Q_1 \neq Q_3 - Q_2 \rightarrow$ distribuția este asimetrică

2,80	2,97	3,05	3,25	3,40	3,45	3,80	4,10	4,30	4,40
x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}

- $Q_1 = 3,03$

- $Q_2 = 3,43$

- $Q_3 = 4,15$

$$Q_2 - Q_1 = 3,43 - 3,03 = 0,40$$

$$Q_3 - Q_2 = 4,15 - 3,43 = 0,72$$

Cum interpretăm acest rezultat?

Tipuri de grafice

Histograma

1 variabilă cantitativă
(distribuție)

Cutia cu mustăți

1 variabilă cantitativă +
1 variabilă de grupare
(nominală sau ordinală)
(distribuție)

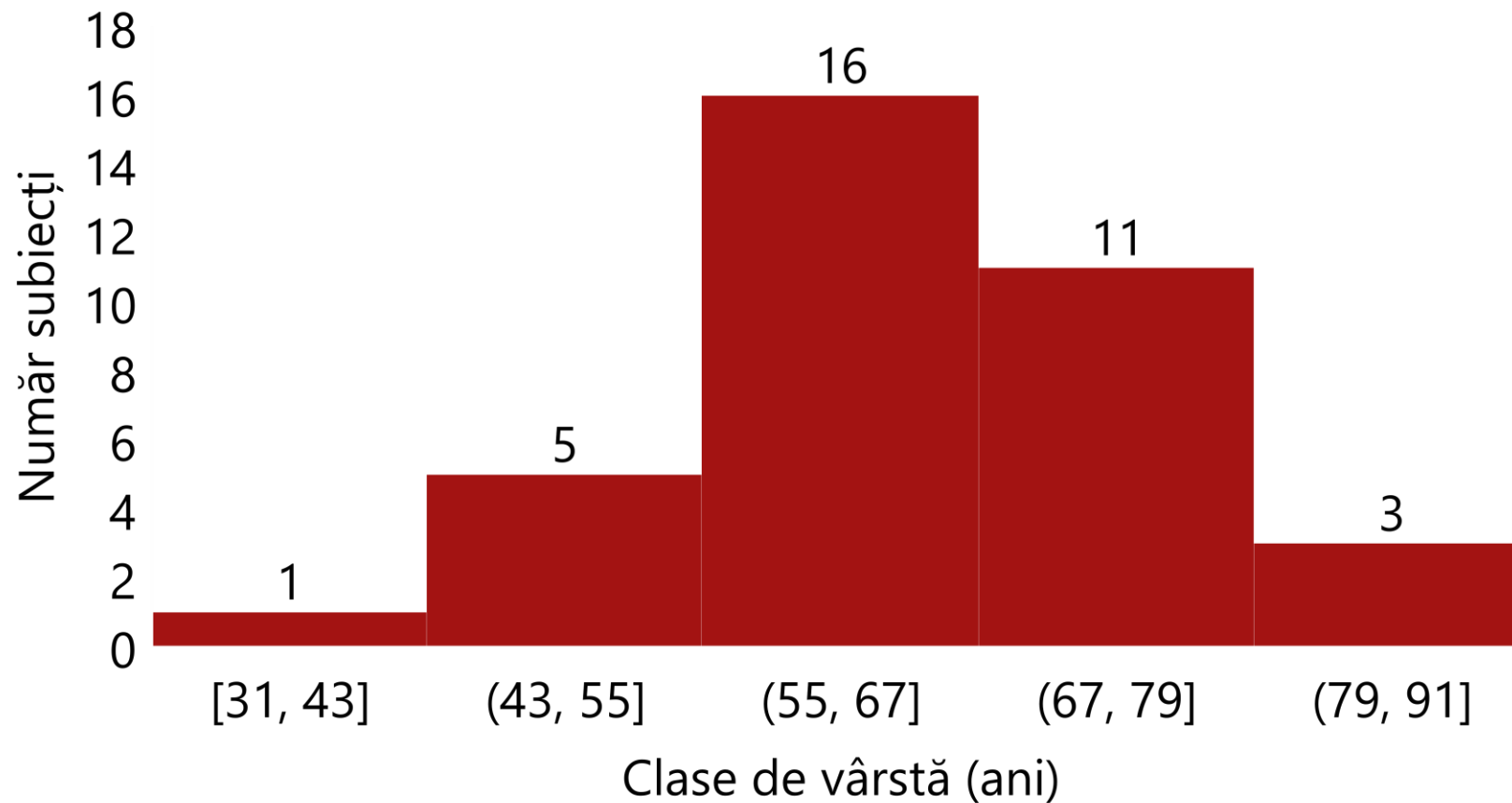
Nor de puncte

2 variabile cantitative
(asociere / relație)

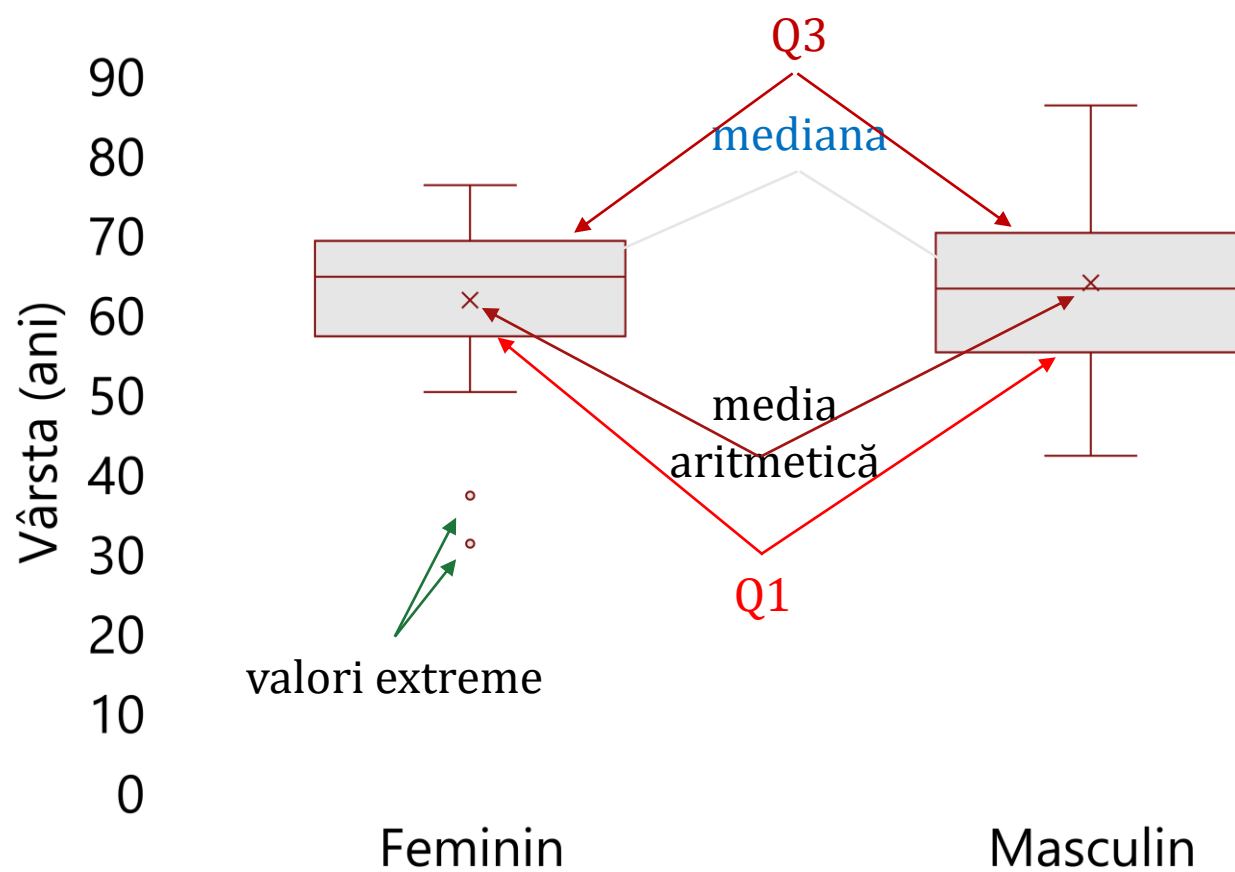
Histograma & Poligonul de frecvență

Histograma vârstei

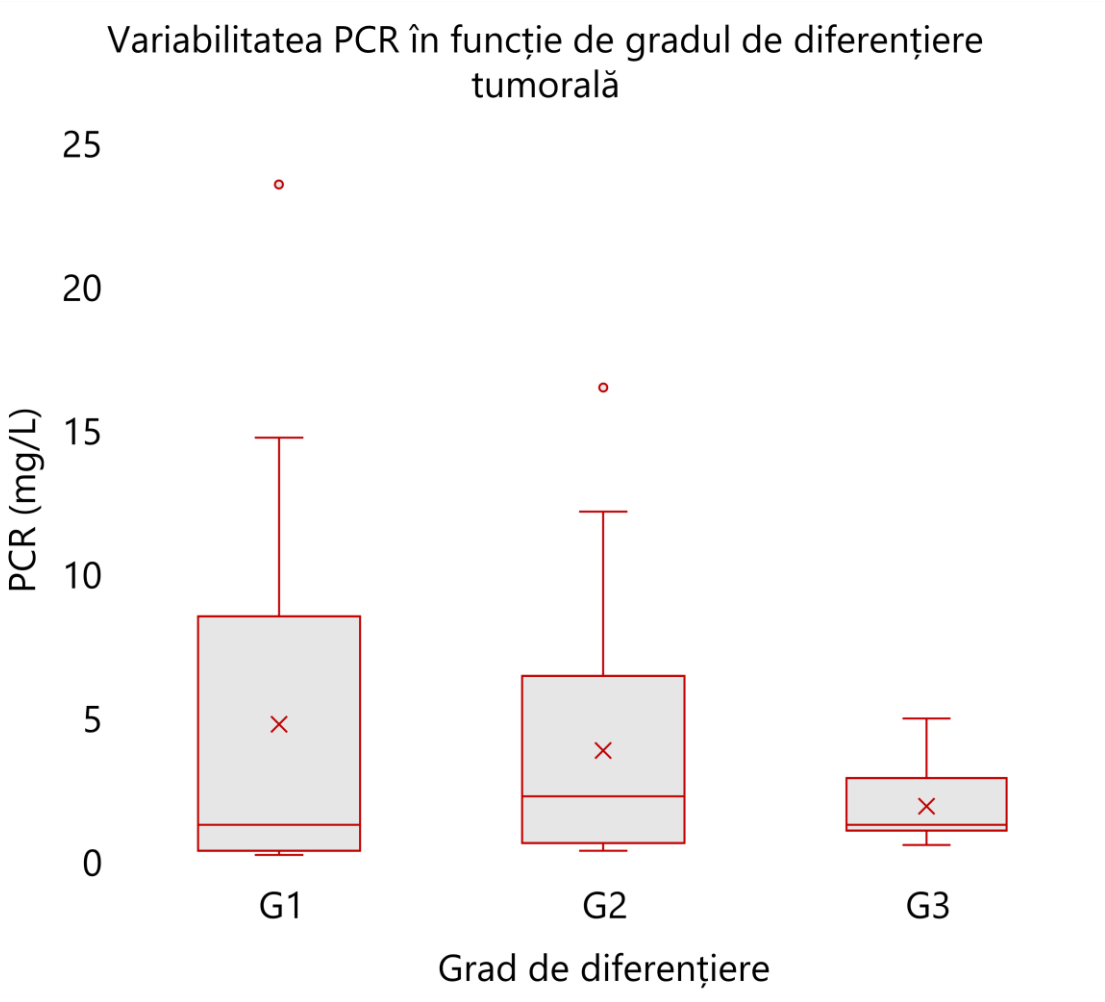

Media	64.5
Mediana	65
Modulul	65
Deviați standard	10.9
Q1	59
Q3	70
min	31
max	86
n	36
CV (%)	16.9
CQV (%)	8.5

Cutie cu mustăți / Box & Whisker

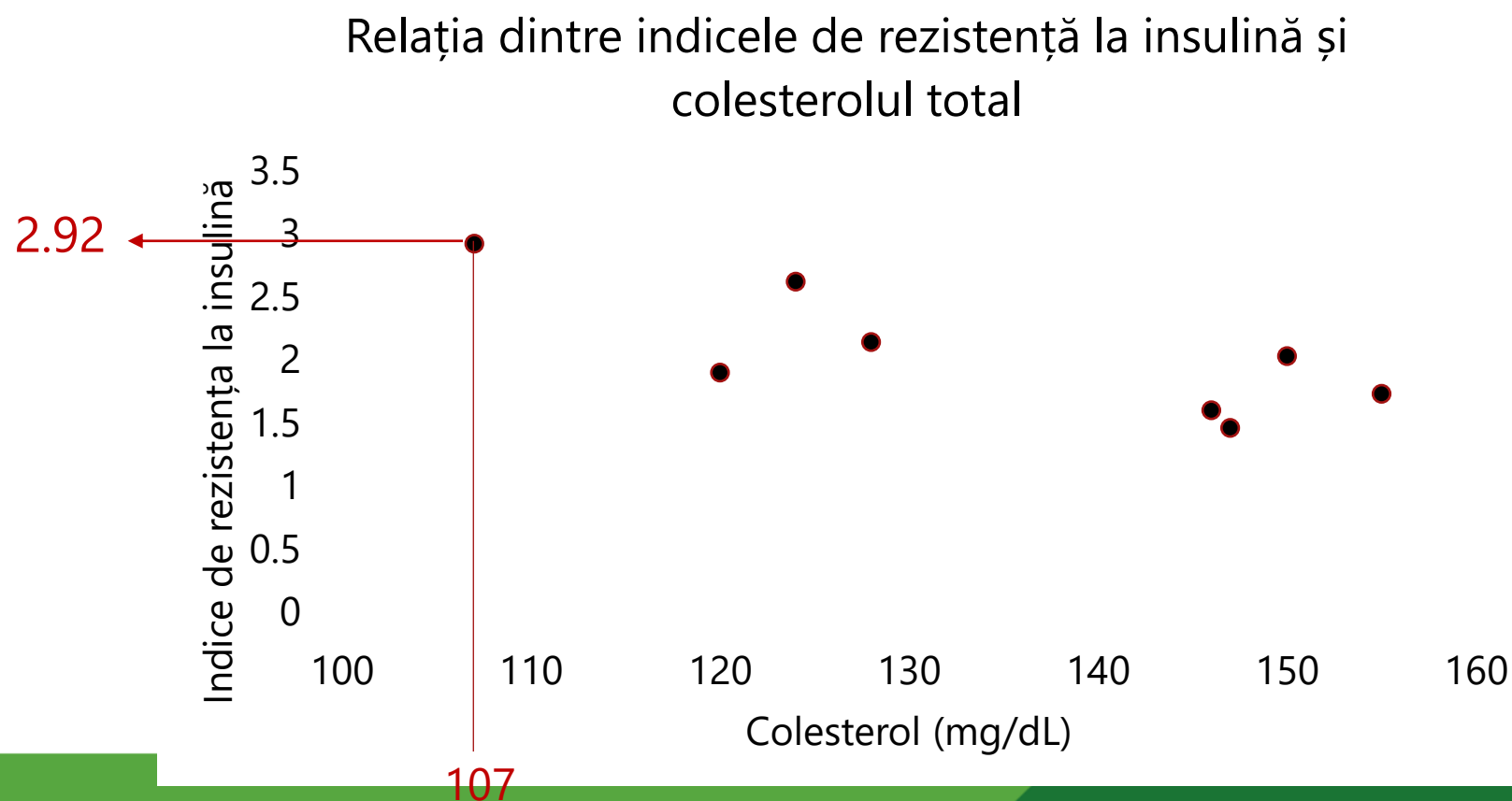
Cutie cu mustăți / Box & Whisker

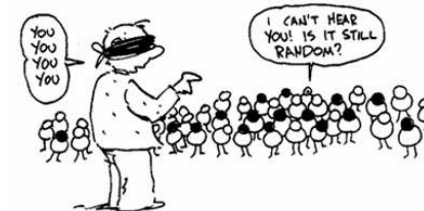
	G1	G2	G3
media	4.7	3.8	2.0
mediana	1.2	2.2	1.25
modulul	0.3	2	#N/A
deviatia standard	7.1	4.3	1.6
Q1	0.31	0.7	1.0
Q3	3.39	6.0	2.5
min	0.16	0.3	0.5
max	23.48	16.41	4.9
n	17	20	6
CV(%)	151.5	114.7	84.1
CQV(%)	83.2	78.3	41.4

Graficul de tip Nor de puncte (*scatter*)

Colesterol (mg/dL)	Indice de rezistență la insulină
146	1.6
155	1.73
107	2.92
128	2.14
120	1.9
150	2.03
147	1.46
124	2.62

IMPORTANT

Variabilele calitative se sumarizează ca:

- centralitate → modulul (scala nominală / ordinală - ≤ 5 categorii) & mediana [Q1-Q3] (scala ordinală)

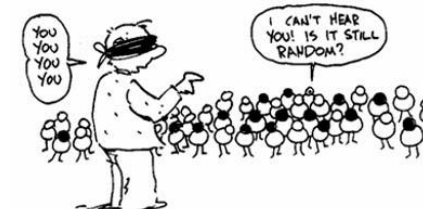
Variabilele cantitative se sumarizează ca

- medie $\pm$ deviație standard & CV dacă urmează distribuția normală
- mediană și interval cuartilic [Q1-Q3] & CQV dacă nu urmează distribuția normală (aplicat și pentru datele calitative scala ordinală)

Dacă datele urmează distribuția normală, mă aștept ca

- media $\approx$ mediana $\approx$ modulul
- asimetria și boltirea $\in [-1; +1]$

IMPORTANT

Tip	Scala de măsură	Indicator centralitate	Indicator dispersie
Calitativ	Nominal	Modulul	
	Ordinal	Mediana (> 5 categorii) — Modulul (≤ 5 categorii) —	Intervalul cuartilic [Q1 – Q3] Valoarea minimă și maximă {min – max}
Cantitativ	Interval/rație	Media	Variația & Deviația standard
		Mediana	Intervalul cuartilic
		Modulul	Valoarea minimă și maximă {min – max}

De reținut!

Variabilelor calitative ordinale se tratează ca variabile cantitative discrete dacă pot lua > 5 categorii distincte

Sumarizăm variabilele cantitative ca medie $\pm$ deviație standard dacă datele urmează distribuția normală

Sumarizăm variabilele cantitative ca mediană [Q1 – Q3] datele NU urmează distribuția normală.

Nu există rețeta universală pentru reprezentarea tabelară / grafică

Histograma prezintă distribuția unui grup

Graficul de tip cutie cu mustăți permite vizualizarea distribuției mai multor grupuri

Asocierea dintre 2 variabile (ordinale cu peste 5 categorii sau cantitative) se vizualizează cu graficul tip nor de puncte